

**Príslovia
Porekadlá
Pranostiky
Hádanky**

Krátke formy ľudovej slovesnosti

Literatúra pre 6. ročník základných škôl

Mgr. Emília Richtárechová

Čo patrí do ľudovej slovesnosti?

Pod pojem ľudová slovesnosť zahrňame slovesné výtvary, ktoré sa po stáročia šírili v ústnom podaní a po dnes sa zachovali v širokých ľudových vrstvách.

(piesne, rozprávky, povesti, porekadlá, príslovia, pranostiky, hádanky atď.).

K ľudovej slovesnosti patrí tiež ľudová hudba, ľudový tanec, ľudové zvyky a obyčaje.

Počiatky ľudovej slovesnosti

Prvopočiatky ústnej ľudovej slovesnosti siahajú do čias predtriednej spoločnosti.

Keď si chcel človek nakloniť prírodné sily, stelesnené v najrozličnejších božstvách vznikali zaklínadlá a zariekania, ktoré patria medzi najstaršie ľudové slovesné prejavy. Pomocou, nich sa ľudia snažili odvracať choroby a prírodné pohromy.

Príslovia

Príslovie je ľudová múdrosť, výpoveď, ktorá vznikla na základe dlhodobého pozorovania života.

Z príslovia vyplýva vždy nejaké mravné poučenie.

Zvyčajne to býva jedna veta. Nezriedka je v nich dodržaný rým.

Aká

, taká

.

Príslovia - príklady

- * Nevysmievaj neboráka, nevieš, čo ťa zajtra čaká.
- * Poznáš po vrave, čo jesto v hlave.
- * Čo oko nevidí, to srdce nebolí.
- * Bližšia košeľa, ako kabát.
- * Dobrá studňa v suchu vodu dáva, dobrý priateľ v núde sa spoznáva.
- * Božie mlyny melú pomaly, ale isto.
- * Za málo peňazí, málo muziky.

Vieš vysvetliť, aké mravné poučenie z nich vyplýva?

Vytvor príslovia podľa obrázkov!

Porekadlá

Porekadlo je výrok, výpoveď, ktorý obrazne a často vtipne pomenúva nejakú skutočnosť. Na rozdiel od príslovia nemá za úlohu poučiť, ale iba zaujímavo pomenovať.

Majú sa radi ako

a

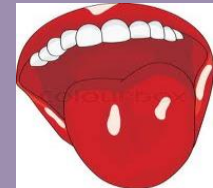
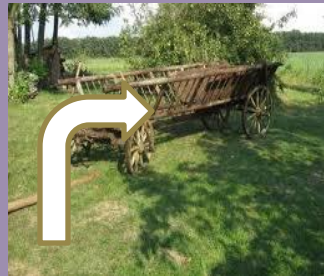
.

Porekadlá – príklady.

- * Vrana k vrane sadá, rovný rovného si hľadá.
- * Topiaci sa aj slamky chytá.
- * Trafená hus zagága.
- * Oči by jedli, ale žalúdok už nemôže.
- * Ani z voza, ani na voz.
- * Ani lístok sa bez vetra nepohne
- * Do jednej trúby dúchajú.
- * Držať jazyk za zubami.

Uhádni porekadlá!

Pranostiky

Pranostiky sú **predpovede**, ktoré často súvisia s počasím alebo s ročným obdobím. Vznikli na základe dlhodobého pozorovania prírody. Viažu sa buď na mesiace, alebo na vlastné mená v kalendári.

Májové

pre hospodára

Pranostiky - príklady

- * Keď január vodu pustí, v ľad ju zas marec zhustí.
- * Ak máš v marci lúku vytopenú, nič si z toho nerob, zaraduj sa senu.
- * Aprílové sucho a májovo mokro, hospodár sýpku zasype až po okno.
- * Po svätej Terezke mráz po stenách lezie.
- * Ak je jún studený, sedliak krčí ramený.
- * Leto je za rohom, jeseň sa rehoce, v hypermarketoch sú už Vianoce.

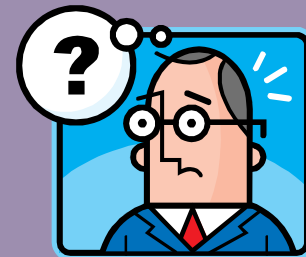

Hádanky

Hádanka skryto pomenúva nejaký jav alebo vec.

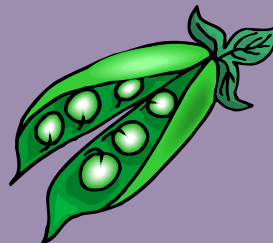
Skrytému pomenovaniu hovoríme **inotaj**.

Hádanka zvyčajne končí, alebo začína otázkou .

Uhádnite!

- * Komu patria farby na dažďovej stuhe?
- * Nemá rúčky, nemá prsty, zato strúčky drží v hrsti.
- * Po našej záhradke čierny had sa plazí, vyplazuje na nás dlhý vodný jazyk.
- * V noci pasie zlaté stáda, ráno končí jeho vláda.
- * Kadekoľvek chodí, dom si so sebou vodí.

Použité zdroje

<http://www.zrnkamudrosti.sk/>

<http://www.zborovna.sk>

Obrázky z ClipArt

Literatúra pre 6. ročník ZŠ

Mgr. Daniela Petríková